

ПЕРЕКЛАДИ / TRANSLATIONS

УДК 159.964.28

DOI 10.32782/urj/2025-3-3-6

ЗАМОРДОВАНА ДИТИНА: СУЧАСНЕ ПСИХОАНАЛІТИЧНЕ ЛІКУВАННЯ КОМПУЛЬСИВНОГО ПОТЯГУ ДО ДИТЯЧОЇ ПОРНОГРАФІЇ^{1,2}

Роберт Гроссмарк, доктор філософії, докторська програма з психоаналізу
та психотерапії Нью-Йоркського університету
м. Нью-Йорк, США

A CHILD IS BEING MURDERED: A CONTEMPORARY PSYCHOANALYTIC TREATMENT OF A COMPULSION TO CHILD PORNOGRAPHY

Robert Grossmark, PhD, New York University Postdoctoral Program
in Psychoanalysis and Psychotherapy
New York, NY, USA
robertgrossmark@gmail.com

Переклад та редакція – Олена Бартош, Марія Панькова

*... батьки можуть буквально знищити дитину як психічно, так і фізично, певним чином
не створюючи або не підтримуючи пам'ять про дитину чи її репрезентацію.*

Шелдон Бах, у роботі «Про те, як бути забутим і забутися самому»

... хто я в твоїх очах? Об'єкт жаху? Чи любові? ...

Маркіз де Сад, цитата з книги Шелдона Баха «Сон Маркіза де Сада»

Не я. Не це. Але й не ніщо.

Юлія Крістева, «Сили жаху: Есе про аб'єкцію³»

¹ Grossmark, R. (2023). A child is being murdered: A contemporary psychoanalytic treatment of a compulsion to child pornography. *Psychoanalytic Psychology*, 40(1), 25–30. <https://doi.org/10.1037/pap0000430>.

² Публікується на основі ліцензії APA. Used with permission of American Psychological Association, from A Child Is Being Murdered: A Contemporary Psychoanalytic Treatment of a Compulsion to Child Pornography, Robert Grossmark, 2023, Vol. 40, No. 1; permission conveyed through Copyright Clearance Center, Inc. License ID: 1645566-1.

³ Аб'єкція (*abjection*) у Крістєвої – стан викинутості з норм, правил, символічного порядку; те, що порушує межі між суб'єктом і об'єктом, між «я» та «іншим», між чистим і нечистим. Це те, що викликає жах, огиду й загрожує розпадом ідентичності. На рівні індивідуальної психіки йдеться про тілесні виділення, рани, труп – все, що нагадує про смертність і матеріальність тіла. На соціальному рівні аб'єкція стосується вигнанців, маргіналів, стигматизованих груп – тих, кого суспільство відкидає, щоб зберегти власні межі та порядок. У цьому перекладі ми зберігаємо транслітерацію «аб'єкція», оскільки в українському психоаналітичному дискурсі поки що не закріпився усталений переклад цього концептуально складного терміну, а пряма відсилка до Крістєвої є важливою для розуміння. – *Прим. пер.*

Якби я мав обрати лише одне слово, яке відображає підхід Шелдона Баха до психоаналізу, я б сказав «людяність». У своїй роботі з пацієнтами та клінічні праці Бах послуговувався унікальною і тверезою людяністю. Він був спроможний працювати з межовими станами людини, виявляючи при цьому найвищу відкритість, допитливість і турботливу людяність. Під його добрим і вдумливим поглядом нарцисизм перетворювався з суто егоїстичної величі на сукупність станів свідомості, що включають непослідовні, страхітливі та болісні переживання втрати себе, об'єктної сталості та визначеності (Vach, 1985a). Так само переживання садизму і мазохізму розумілися ним як невдалі спроби оплакування, психічної адаптації й відновлення вітальності перед обличчям травми, занедбання та плутанини (Vach, 1994, 2006). Я сподіваюся відобразити цей аспект духу Шелдона Баха в поточній статті, оскільки звертаюся до компульсивного потягу до дитячої порнографії – області, яка здебільшого розглядається як нелюдська і практично недоторканна, – і пропоную розуміння, зосереджене на болючих наслідках нападу та знищення дитячої суб'єктивності й людяності.

Інтегруючи клінічну чутливість Шелдона Баха до відкритості та сприйнятливості, я описав підхід до психоаналітичної роботи, який припускає, що ненав'язливий, проте присутній і залучений аналітик може дозволити особливостям внутрішнього світу пацієнта – нашаруванню несимволізованих і нерепрезентованих травм минулого, досвіду занедбання та втрати разом з їх фрагментованими, позачасовими й безпросторовими станами – з'явитися і знайти місце в терапевтичному просторі та стосунках. Цей підхід цінує мову обопільних розігрувань та створення через розігрування спільних наративів, де аналітична пара, в постійних перипетіях аналітичних стосунків й поля, знаходить невимовне, а також надає пацієнтові повне право власності на його терапію, задля створення такого аналітичного об'єкта, що він найбільше резонує з несвідомими та незадоволеними психічними потребами пацієнта. Аналітик «входить у світ пацієнта» (Ellman, 1991) і радше сприйнятно супроводжує того в області плутанини

та болю, що не є інтегрованими, аніж прагне витягнути пацієнта з цих станів. Вважається, що утримання і метаболізація пацієнтом таких змінених і дестабілізуючих станів є необхідною умовою для того, щоб ці ніколи не символізовані аспекти внутрішнього світу набули форми й стали пізнаваними, а отже, доступними для опрацювання в аналітичному полі (Grossmark, 2012a, 2012b, 2016, 2018). У цій статті я опишу свою роботу з такої психоаналітичної перспективи з чоловіком, який, серед багатьох психологічних проблем, боровся також з компульсивним потягом до перегляду дитячої порнографії. Я почну з деяких коментарів щодо використання дитячої порнографії та нечисленних, але гострих психоаналітичних досліджень цього феномену.

Дитяча порнографія в суспільстві та психоаналізі. Нещодавня стаття в New York Times повідомила, що технологічні компанії оцінюють кількість зображень дитячого насильства, сексу та катувань в інтернеті у понад 45 мільйонів (Keller & Dance, 2019). Інші оцінки сягають аж 70 мільйонів. За даними Центру захисту дітей, 25% усіх запитів пошукових систем стосуються порнографії, а 12% усіх порносайтів містять зображення дітей. Вони повідомляють про існування близько 3 000 сайтів, присвячених виключно дитячій порнографії. У статті New York Times йдеться про невимовну і незбагненну фізичну та психічну шкоду, завдану дітям-жертвам, а також про жахливі наслідки в їхньому дорослому житті. Стаття містить болісні свідчення жертв, зокрема 31-річної жінки, яка у свідченні перед Конгресом описала, що її прикували ланцюгами, згвалтували та били, а викрадач трансливав знущання в прямому ефірі в інтернеті. Правоохоронні системи, що займаються цими злочинами, як видається, є безнадійно недофінансованими та перевантаженими й мають дуже мало можливостей вплинути на ситуацію, і в статті описані деякі з перешкод на шляху розслідування онлайн-злочинів, включаючи складне шифрування й захист технологічними компаніями приватного життя своїх користувачів.

У суспільстві загалом проблема дитячої порнографії оповита атмосферою огиди, жаху та відрази – абсолютною аб'єкцією (Kristeva,

1982), а чоловіки, уражені в цій сфері, вже не є суб'єктами, лишень злісними об'єктами, які не заслуговують на розуміння чи залучення. Їх слід «викинути за борт» (Kristeva, 1982) із суспільства та нашої свідомості. Ставлення до цих чоловіків як до гідних розуміння, несе ризик того, що це може сприйматися як певне схвалення або виправдання їхньої поведінки. Коли ті, хто страждає від потягу до дитячої порнографії, звертаються за допомогою, вони зазвичай отримують лише контролюючі та поведінкові втручання, які спрямовані виключно на припинення поведінки, з мізерною або нульовою зацікавленістю внутрішнім світом та психодинамікою задіяних чоловіків (напр., Seto & Ahmed, 2014).

У межах самого психоаналізу дослідження компульсивного потягу до дитячої порнографії нечисленні – цьому феномену присвячені лише поодинокі статті Psychoanalytic Electronic Publishing (Wood, 2013). Кемпбелл (Campbell, 2010) та Шіная (Schinaia, 2010) запитують, чому так мало психоаналітиків займаються проблемою педофільії, і припускають, що ця ідея пробуджує первісні жахи, які загрожують самій структурі розуму та суспільства: сексуальній межі між поколіннями. Шіная окреслює небезпеку того, що з огляду на суспільну схильність до примітивного розщеплення та спроби усунення явищ через демонізацію, розуміння педофільії може розглядатися як певне схвалення або виправдання винуватців. Він закликає до того, що «розуміння не означає пасивного прийняття цього феномену на честь абсурдної легітимності педофільської поведінки; і, навпаки, воно не означає прийняття каральної соціальної позиції, згідно з якою усунення педофільії призведе до усунення проблеми – що лише знімає відповідальність. Таку позицію справді важко підтримувати.» (Schinaia, 2010: 37)

Так само Вуд (Wood, 2013) закликає психоаналітиків не відступати й кидає нам виклик більше та уважніше думати про тих, хто використовує дитячу порнографію. Ця стаття є спробою підхопити дух цього виклику.

Робота з Ніком. Я пропоную виклад своєї роботи з Ніком, який багато років боровся з компульсивним потягом до дитячої порнографії, у надії, що прозріння, до яких він

прийшов щодо своєї компульсії, а також реєстр, у якому я з ним працював, проллють трохи світла на цю часто темну і закриту територію. Ця стаття не претендує на те, щоб «знати» або стверджувати щось універсальне про компульсивний потяг до дитячої порнографії. Вона також не прагне окреслити психоаналітичний «підхід» або техніку для роботи з таким потягом. Мені близький погляд Огдена, що ми безперервно відкриваємо та винаходимо психоаналіз заново (Ogden, 2009). Але я сподіваюсь, що ця стаття висвітлить, як робота в ненав'язливому психоаналітичному реєстрі компаньйонства (Grossmark, 2018), що вона надає перевагу створенню в терапії простору, здатного приймати, утримувати та контейнувати несимволізовані стани травми, насильства і фрагментації, може допомогти таким пацієнтам, як Нік, пізнати й трансформувати своє «я», свої бажання і свій психічний склад.

Початок: Обопільне розігрування та спільний наратив про травму. Я описував аспекти початкової фази своєї роботи з Ніком в інших публікаціях (Grossmark, 2009, 2018, 2022), і коротко переповім деякі з тих перших років тут. Як це часто буває при роботі з кумулятивною травмою і занедбаністю, в перші роки лікування домінували евакуація, дисрегуляція та мова обопільних розігрувань, де я супроводжував Ніка в станах перезбудження, надмірності та спустошення. Запропоновані з мого боку сприйнятливості та метаболізуюче контейнування, дозволили йому поступово довіритися як мені, так і терапії, і почати віднаходити та регулювати свої стани, отримати певний контроль над глибоко вкоріненою компульсією, розвинути та організувати свій розум так, щоб через кілька років він міг почати знаходити свій внутрішній світ і своє життя.

Прийшовши до мене в кабінет кілька років тому, Нік, нещодавній випускник-хімік, який працював у фармацевтичній промисловості, був схожий на згусток люті. Його волосся та одяг були недоглянуті й неохайні, ніби свідчили про занедбаність та гнів. Його ненависть і люті були спрямовані майже на всі авторитетні фігури та символи влади: керівників на роботі, більшість форм організова-

ного уряду та будь-кого, хто не бачив світ так, як він. Психоаналізу теж не дуже щастило. Пацієнт звеличував тих, хто боровся з великим злом, особливо терористів-смертників, талібів та ІДІЛ, а ще більше – терористів, які вчинили теракт 11 вересня. Вже відчуваючи можливість нападу, приниження і насильства, я зосередився на створенні безпечного простору, в якому я міг би дізнатись, ким була ця людина. Хоча такі переживання є шокуючими й дестабілізуючими для аналітика, вони виявляють мову глибокого інтерпсихічного зв'язку в реєстрі створення спільного наративу через розігрування (Grossmark, 2018), затим я вже брав деяку участь у ледь мислимому досвіді та наративі насильства і плутанини, який ще не мав форми та репрезентації в його розумі. Такий несимволізований біль шукає контейнуючий розум, що може утримувати, перетравлювати та сприяти зростанню репрезентації (Bollas, 2011), а не евакуювати, і тому я мовчки тримав ці переживання в собі, зберігаючи цікавість і повагу до їхньої суті. Справді, з часом він заспокоївся і сформулював свої труднощі з управлінням емоціями, глибокі сумніви в собі та непереборну лють, яка могла повністю вивести його з рівноваги; Нік поступово став відданим своєму лікуванню, попри багато періодів інтенсивної амбівалентності та боротьби.

Він описував своє виховання з сумішшю гордості та спантеличення. Батьки виростили Ніка та двох його братів у безладній квартирі в одному з міських соціальних житлових проєктів. Батько Ніка був винахідником і мрійником. Квартира тріщала по швах від батькових винаходів та саморобних приладів і штуківин, багато з яких не працювали, а деякі були просто небезпечними. Він безуспішно намагався продавати свої винаходи, і сім'я ледь зводила кінці з кінцями на епізодичний дохід матері, яка працювала продавчиною-консультанткою, проте атмосфера в домі прославляла батька як геніального й героїчного дослідника, який веде сім'ю у фантастичну пригоду.

Нік бачив батька як мрійника-першопрохідника, кращим серед найкращих, таким, що ніколи не піде на компроміс. Свою лють він здебільшого направляв на матір. Вона пішла з дому, коли йому було п'ять, і переїхала жити

до друзів. Згодом він і його брати вели майже кочове життя, проводячи час у сімейній квартирі з батьком, або ж в різних квартирах матері та її коханців, з їхніми сусідами, чи іноді навіть з людьми, яких Нік просто не міг ідентифікувати. Він описав, як одного разу, коли йому було близько 8 років, його знайшли, коли хлопчик шукав їжу на смітнику поруч з будинком, де він жив з якимось «дядьком», якого ледве знав. Він був ошелешений, коли я припустив, що ним нехтували. Йому це ніколи не спадало на думку.

Його тіло та сексуальність були такими ж хаотичними, як і його лють. У підлітковому віці він вважав себе геєм, намагався займатися сексом з близьким другом, був нерозбірливим і гіперстимульованим з молодими подругами, захоплювався анусами й фекаліями. Ми обговорили питання сексуального насильства і думали про можливих підозрюваних, здебільшого зосередившись на деяких чоловіках у сім'ях, в яких він жив, коли був дитиною. Він не міг пригадати нічого конкретного, але відверті сексуальні сни містили образи його братів, друзів, деяких опікунів тощо. Як і його тіло, його свідомість і пам'ять знаходились в тотальному безладі некерованих образів і стимуляцій. Одержимість дитячою порнографією як заземляла, так і травмувала його. Найбільше його збуджував образ невинної маленької дівчинки, яка, схоже, отримує задоволення від того, що над нею сексуально чи жорстоко знущуються. Мені було важко сприймати описи деяких вебсайтів, які він відвідував. Деякі з них були пов'язані з криками, катуванням й терором і викликали у мене як фізичний, так і психічний дискомфорт і дезорієнтацію. Я розумів, що потрібний йому не лише для того, щоб віртуально побачити те, що бачив він, але й для того, щоб пережити те, що він пережити ще не міг, – створення через розігрування спільного наративу про травматичну надмірність і жах. Він описував, що під час перегляду зображень він перебував у зміненому стані свідомості, в збудженні й відірваності від світу, що парадоксальним чином заспокоювало і заземлювало. Згодом його охоплювала сильна ненависть до себе і жага самопокарання.

Нік ставився до свого лікування старанно. Він зрозумів, що його одержимість дитячою порнографією була формою ретравматизації та самоушкодження, і згодом значно зменшив споживання порнографії. Однак психологічно компульсія продовжувала мати над ним реальну владу, і він часто мав надзвичайно збуджуючі сни про сексуальні дії з дівчатками допубертатного віку, яким було всього чотири-п'ять років. Раз у раз він здавався близьким до відчаю: він так наполегливо працював над тим, щоб змінити себе, але як він міг контролювати власні сни? Він жив у своєрідному пеклі. Були періоди, коли досвід нашого терапевтичного дослідження руйнувався в конкретному світі, де цілісність його тіла та розуму піддавалася серйозному випробуванню. Тоді ставалися вибухи гніву, направленого на мене, і регресії, коли його мова розпадалася на безладні слова і параноїдальні ідеї. Виходячи з цих станів, він був спроможний реорганізувати свій розум і іноді дякував мені за спокій і турботу під час цих епізодів.

Він поступово почав запитувати себе про те, ким він насправді є, ставити під сумнів багато переконань, які він одержимо і пристрасно сповідував протягом свого життя, і наполегливо працював над тим, щоб налагодити стосунки з обома батьками, прийняти та зрозуміти їх, не уникаючи гніву і болю, з якими він все ще боровся. Він просунувся в кар'єрі та, що найважливіше, одружився зі своєю давньою подругою, і у них народився хлопчик Біллі, що йому було 3 місяці, коли Нік, заклопотаний роботою та батьківськими обов'язками, не мав іншого вибору, як взяти Біллі з собою на сесію у слінг-рюкзаку.

Він увійшов до кабінету, несучи Біллі в слінг-рюкзаку, і я допоміг йому занести все-редину його сумку з книгами, сумку з речами для дитини, пальто тощо. Перш за все Біллі потрібно було перевдягнути. Не знаю, чи Нік попросив моєї допомоги, чи я просто почав допомагати сам, але ми працювали разом, як злагоджена пара. Розстеливши пеленальний килимок і міняючи брудний підгузок, я взяв на себе роль асистента, прибираючи підгузок і серветки та допомагаючи йому знайти те чи інше. Я дістав кілька іграшок і персонажів «Вулиці Сезам», які зберігаю в шафі свого кабінету. Кім-

ната наповнилася солодким і неприємним запахом дитячих фекалій. Мій кабінет зазнав трансформацій: меблі були переставлені, запахи, образи й звуки кружляли навколо. Весь цей час Нік воркував і грав з Біллі, і я не міг втриматися, щоб не воркувати сам, поринувши у світ дитинства, який я повністю пережив лише кілька років тому зі своїми власними маленькими дітьми. Нік посадив Біллі на коліна і годував його, поки ми налаштувалися на сесію. Потім Нік розповів мені сон. Це був кошмар, повний сексу, шкідників, насильства і фекалій. Перехід від турботливого середовища, яке ми створили, до насильницького світу знущань у сні Ніка був для мене шокуючим і травматичним. Я знав, що це було розігруванням спільного нарративу шоку і насильства, і не деінде, а в дитячій кімнаті. Наративу травми, яка ще не була відома або представлена в психіці Ніка. У той момент я не висловив цих думок і спостережень. Нік був у потоці сесії, асоціюючи щодо сну, і ми з ним переходили від фокуса на сні до грайливого спілкування з Біллі. Я не намагався втручатися в цей багатошаровий потік розігрувань з розумінням або вторинним процесом. Раптове втручання означало б «скинути» жах, порушити процес Ніка і тим самим перенести місце порушення в його розум, а не дозволити йому [жаху] залишитися в моєму. Мені потрібно було зберігати це до тих пір, доки терапевтичне поле та Нік не зможуть це витримати.

Ніку ставало краще, до того ж він доповнив лікування міжнародною групою підтримки чоловіків, які також боролися з компульсивним потягом до дитячої порнографії. Її 12-крокова структура надавала мову утримання та відданості, що забезпечувало певний рівень психічної підтримки. Це була постійна боротьба, і Нік періодично мав «рецидиви», які залишали його з почуттям огиди та розбитості. Розуміння цих рецидивів і тиску, який спонукав його повернутися до фантазії про регуляцію через самоушкодження, завжди відкривало нові можливості для роботи. Найбільш помітним було постійне зростання його здатності мислити, рефлексувати та регулювати себе, а також те, що змінені стани маніакального потягу, коли відбувалися рецидиви й він дивився дитячу порнографію, ставали дедалі більш дистонними та зрозумілими.

Сексуалізація, ідентифікація та грандіозні елементи картини дитячої порнографії. Минулого року Нік виявив, що зробив недоречний, непристойний коментар на сімейному зібранні й був вражений тим, наскільки все для нього сексуалізовано. Це нагадало йому про роки, проведені вдома після того, як мати пішла, коли йому було чотири. Він чув, як батько займався сексом зі своїми жінками. Квартира, на його відчуття, була безмежним безладом без жодного захисту для дітей. Його наповнили яскраві та насичені спогади про фрагменти його раннього життя, з такою ясністю і детальністю, які раніше були недосяжними. Діти були повністю занедбані. У його кімнаті на підлозі лежав матрац без простирадла. І більше нічого. Вони з братами та сестрами харчувалися тим, що могли знайти, і він пам'ятає, як намагався розбудити свого п'яного батька, щоб той відвіз їх до школи. Його мати була присутня лише періодично і здебільшого була загублена у своєму власному світі та подорожах з різними партнерами та наркотиками. Таким чином, у дитинстві він не мав координат, щоб підтвердити своє існування, і мав мало допомоги, щоб досягнути реальності. Він майже повністю покладався на внутрішнє збудження та вісцеральну стимуляцію, щоб щось відчувати, і тому сексуалізував майже кожен аспект свого існування. Це був єдиний спосіб відчувати себе живим (Bach, 1994, 2002).

Стало ясно, що і його сни, і його нав'язливі думки про секс з дуже маленькими дівчатками стосувалися переважно його рота і їхніх геніталій. «Це чиста і проста пожива», – сказав він. На його думку, це створювало океанічне, ейфоричне задоволення – чистий досвід нетоксичних грудей: перверсивна і руйнівна фантазія про насильство, яка, з усім тим, містить як коріння відновлення, виправлення років токсичного харчування, отриманого від матері, так і маніакальну втечу і зворотний рух, що захищали його від горя і втрати того виду харчування й піклування, яких він не знав.

Зрештою йому наснилося, що він – дитина, і він боявся себе дорослого. Переляканий тим, що він – дорослий Нік – збирається завдати шкоди Ніку-дитині – він переконався, що його потяг до дитячої порнографії був спрово-

бою насильства і самознищення, і що він глибоко ототожнював себе з дітьми-жертвами в порнографії. Навчені поводитись так, ніби жах, який вони переживають, є приємним, ці маленькі дівчатка втілили аб'єкцію його дитинства, що йшло всупереч представленню його родини, яка наполягала на тому, що все це було великою, дивовижною пригодою. Нік згадав про деякі фотографії свого дитинства, які нещодавно знайшов. Його вираз на фотографіях, як він відчував, втілював почуття бравади, яке він прийняв у дитинстві, щоб підтримати та взяти участь у батьківській фантазії про фантастичну сміливу пригоду. Він бачив себе в дітях-жертвах у порнографії. Вони теж поводитися так, ніби це була велика і весела пригода. Відновлення цих зв'язків супроводжувалося глибокими емоціями, огидою і шоком.

Але найбільшчим було усвідомлення, що він також ототожнював себе з кривдниками. Адже саме дорослий Нік налякав дитину Ніка уві сні. Поряд із переживанням «тонкошкірого» нарцисизму та нікчемності (Bach, 1985a) існували відчуття власної надмірної важливості та всемогутності. Родина, у своєму маніакальному та грандіозному стилі, підтримувала його дитячу браваду і називала його «Ніком Великим!» – версією «мудрого немовляти» Ференці, – що було для нього як для дитини водночас і заплутаним, і надзвичайно піднесеним. Він пов'язував ці стани з фантастичною всемогутністю кривдників у дитячій порнографії, які стоять понад людським законом і самими законами природи, долаючи власну аб'єкцію та приниження через ставлення до дитини як до речі, чия єдина мета – поневолення, домінування та осквернення.

У своєму дослідженні екстравагантних садистичних фантазій Маркіза де Сада (Bach, 1985b) Бах спостерігає, що «те, що здавалося стійким і надзвичайно гіпертрофованим грандіозним образом себе, і що мало вирішальне значення для його самооцінки, було явно захисним та компенсаторним за природою» (с. 136) та наближалось до «вишуканих ідеалізацій». Такі описи, здається, схоплюють як грандіозність і фантастичність ідентифікації Ніка з насильниками, так і його «вишукану ідеалізацію» орального контакту з геніталі-

ями юної дівчинки. Повторюючи Когута, Бах описує, що грандіозне «я» є надважливим етапом у розвитку здорового, міцного нарцисизму і стабільного образу себе, і що коли екстібіціонізм і грандіозність дитини зустрічають відповідний віддзеркалюючий об'єкт, психічний розвиток продовжується і «я» живиться. Дитина розвиває здоровий ідеалізований образ батьків, наділений елементами досконалості й сили, які, як відчувається, знаходяться в «я». Коли цей процес провалюється і спотворюється через заплутані, непослідовні та інвазивні об'єкти, як у випадку Маркіза де Сада – і Ніка – ми бачимо «компенсаторне гіперкатектоване грандіозне «я», маячну ідентичність» (с. 136) і «відчайдушні спроби відновити те грандіозне уявлення про себе, яке було порушене в дитинстві» (с. 137). Не маючи здатності метаболізувати, стримувати та витримувати досвід внутрішньої нестабільності та тривоги, а також не маючи хороших та послідовних об'єктів, крихке «я» замінюється створенням «еротизованих заміників та гіперкатектуванням грандіозного «я»», а також еротизацією основних тілесних та життєвих процесів. Таким чином, фрагментація особистості та втрата самоузгодженості відображаються в аб'єкції та дегуманізації жертв де Сада та дітей-жертв у порнографії, тоді як досвід глибокої самотності, фрагментації, розгубленості та бездонного страху перетворюється на маніакальну втечу в божевільну велич, яка прославляє зневагу до людяності та будь-якого почуття вразливості й суб'єктності у жертв. Отже, подвійна ідентифікація, вбудована в сцену дитячої порнографії, містить як психічне руйнування нерепрезентованої травми Ніка, так і її перверсивне перетворення на всемогутність, втечу та владу⁴.

Вся ця робота наблизилася Ніка до досвіду болю, скорботи та зриву, яких він ніколи не міг пережити в дитинстві, і сесії стали місцем, де

⁴ Хоча ця стаття не є спробою створити теорію дитячої порнографії, здається, що варіації цього формулювання щодо компульсії Ніка, засновані на інтерпретації Бахом сну де Сада, можуть відкрити двері до складної історії зачарування стражданням. На думку спадає цитата Сюзан Зонтаг: «Здається, що потяг до зображень, на яких показані тіла, що страждають, майже такий же гострий, як і потяг до зображень, на яких показані тіла, що є оголеними» (Sontag, 2003).

він зміг висловити як інтенсивний смуток, горе та ридання, так і глибоку й болісну злість на своїх батьків. Він більше не розглядав батька як «кращого серед найкращих», а натомість побачив в ньому глибоко травмовану людину, яка була здебільшого дисоційованою і завдавала величезної шкоди йому та його братам і сестрам.

Усвідомлення травми. Посеред цієї трансформаційної роботи Нік отримав листа від трохи старшої двоюрідної сестри. В дитинстві вона тривалий час прожила в його родині, і останніми роками Нік докладав зусиль, щоб відновити тісні стосунки з нею та її родиною. У листі вона просила вибачення. Вона розповіла, що була надто агресивною з ним у сексуальному плані, коли вони гралися в дитинстві. Фактично, вона неодноразово домагалася його. І Нік, і я ледве могли повірити в те, що він говорив, але одночасно відчули, наче камінь спав з грудей. Я відразу ж згадав свій досвід в розігруванні роками раніше, описаний вище, що стався в дитячій кімнаті. Я тримав в собі частину його ще невідомого і непережитого страждання протягом багатьох років. І теж відчув підтвердження і полегшення. Його гнів і огида до двоюрідної сестри поєднувалися з полегшенням і вдячністю за те, що вона до нього звернулася. Він розумів, наскільки складним і болісним було її страждання, і вона залишалася надійною і доброю присутністю протягом усього його дорослого життя. Згодом вони провели кілька відвертих, напружених, але надзвичайно корисних розмов. Для Ніка це було ще однією частиною, яка складалася в єдине ціле. Він дедалі більше розумів себе, своє внутрішнє життя та саму реальність.

«Швидкість – це безпека»: зростання перехідності. Як це трапляється з тими, хто досягає успіху у своїй сфері, Нік отримував на роботі все більше управлінських та адміністративних завдань, адже тепер він керував великим відділом. Приблизно в цей час Ніку, після чергового підвищення, було доручено підготувати дуже довгий і детальний звіт про роботу відділу. Більшу частину сесій ми присвятили обговоренню його підготовки. У фокус, як ніколи раніше, потрапив спо-

сіб, яким він підходив до кожного аспекту роботи. Завдання завжди здавалися йому надто великими, а він відчував себе малим і нездатним. Його звичним підходом було прийняти майже божевільне повне занурення у завдання, і виконувати їх в умовах хаосу та паніки. Але це мало високу ціну. Цього разу, відчуваючи, що він став впевненішим, ми поговорили про те, щоб організувати роботу по-іншому. Він працював набагато повільніше, ніж раніше, і ретельно розпланував завдання, залучений персонал та терміни виконання. По ходу справи він усвідомив, що завжди працював у такому шаленому темпі, бо «швидкість – це безпека». Як і в випадку з порнографією, його вабила фантазія про спокій і зв'язок серед шаленства. Це ніколи не спрацьовувало, навіть якщо робота була виконана. Цього разу він був у захваті від своїх діаграм і планів, і я зауважив, що Нік нарешті знайшов себе. Наступної сесії він сказав, що відчуває, ніби зробив величезний прорив. Мій коментар про те, що він знайшов себе, пролив світло на те, наскільки загубленим, сплутаним і некерованим він відчував себе майже все життя, і це дало йому велике полегшення. Тепер він бачив, що не мусить жити в хаосі, викликаному панікою, і відчував у собі новий вид присутності. Він порівняв це відчуття з добрим і сильним голосом батька. Він шкодував, що маленький 4-5-річний Нік роками просив, щоб його почули, і тільки тепер дорослий Нік зміг відповісти добрим батьківським голосом, а не нападати на маленького Ніка, який так потребував уваги. Він із задоволенням працював над своїм тижневим, місячним і річним графіком і купив красиво оздоблений щоденник, в якому міг організувати й зберігати всю інформацію. Для нього було важливо мати реальний щоденник як об'єкт, а не онлайн чи цифровий календар. Він насолоджувався тим, як гладив його і носив із собою. Нарешті, він, здавалося, створив перехідний об'єкт, який міг утримувати його так само як він утримував цей об'єкт. Ба більше, феномену перехідності так гостро бракує у світі дитячої порнографії, де все є конкретним і поверхневим, а внутрішній світ анульований (Meltzer, 1975). Здатність грати та створювати перехідні простори зда-

ється потужним елементом у лікуванні компульсивного потягу Ніка. Крім того, я припускаю, що моє ненав'язливе компаньйонство під час трансформації його ставлення до роботи – яке, звісно, відображало його ставлення до світу, де домінували садомазохістські об'єктні стосунки (Bach, 1994), і де він завжди відчував себе маленьким і слабким у світі могутніх дорослих – сприяло терапії таким чином, що він міг створити свій власний перехідний об'єкт і через це розвинути здатність до перехідного простору у своєму власному реєстрі.

Втілення часу та сталості. Одним зі структурних елементів залежності від дитячої порнографії та педофілії є розмивання часу та всемогутнє знищення і заперечення меж, відокремленості та порядку. Існує плутанина поколінь і віку, і дехто, як Ліментані (1986), припускає, що в ядрі розвитку педофілії знаходиться заперечення часу та смерті. Отримуючи величезну втіху від своїх нових організаційних здібностей та вважаючи свою роботу набагато легшою та продуктивнішою, Нік з радістю розповів мені, що для нього наявність розкладу є «розкішшю». Це дало йому відчуття стабільності.

Щобільше, він заявив: «Я відчуваю себе дорослим! Я працював над своїм Щоденником і своїм Тижнем. Це працює! Це турбота про себе. Я бачу залисини в дзеркалі, і вперше розумію, що я дорослий! Раніше я цього не бачив.»

Я відповідаю, що, здається, саме це і відбувається, коли він знаходить себе. Він відкриває для себе, хто він є і скільки йому років. Він відкриває для себе час.

«Так, – каже він, – це дуже важливо. Я був загублений і вічно перебував у підпіллі. Я вніс наші сесії до свого розкладу і виділив час, щоб перевірити, як там діти. Це дає мені відчуття безпеки. Я відчуваю себе в безпеці, коли пам'ятаю про своїх дітей.»

Я відповідаю, що він ніколи не міг бути впевнений, що його батьки пам'ятають про нього. Нік каже зі смутком: «Я завжди відчував, що не заслуговую на те, щоб про мене пам'ятали. Мені дуже сумно від того, як я жив досі». І він розповідає, як важливо для нього дивитися на свій щоденник, не тільки зосереджуючись на тому, що він має

зробити в майбутньому, а й переглядаючи те, що він зробив у попередні дні. Можна сказати, що, піклуючись про себе і своїх дітей, Нік змінив ситуацію і таким чином відновився після травматичного досвіду, відображеного у цитаті, яка є епіграфом до цієї статті: «Батьки можуть буквально знищити дитину як психічно, так і фізично, певним чином не створюючи або не підтримуючи пам'ять про дитину чи її репрезентацію» (Bach, 2006, с. 12). А тепер він каже, що дивитися на щоденник для нього – це як прояв доброти: Нік вчорашнього дня піклується про Ніка завтрашнього дня. І найголовніше, що він більше не перебуває виключно в вимірі грандіозності-аб'єкції. Він зазначає, що йдеться не про те, щоб бути досконалим, а про те, щоб стати людиною.

Людяність. Коментар Ніка про людяність, на противагу досконалості, не тільки показує його звільнення від тиранії травми та переслідуючого, грандіозного «я», але й висвітлює, що в основі дитячої порнографії лежить знищення людяності дитини та кривдника. Людяність вимагає, щоб зневажених розуміли, відкинутих приймали, недоторканих пестили, а фрагментованих зцілювали. Людяність не може бути відновлена поведінковими втручаннями, чи тим більше ув'язненням. Вона створюється і зростає в терапевтичному просторі, який сприяє перехідному простору, відношенню до часу та сталості об'єкта, а також визнанню людяності інших і власної, тобто тих елементів, які лежать в ядрі внеску Шелдона Баха. З вдячністю та прихильністю я присвячую цю роботу пам'яті Шелдона Баха.

Список літератури:

- Bach, S. (1985a). *Narcissistic states and the therapeutic process*. Jason Aronson.
- Bach, S. (1985b). A dream of the marquis de sade. In S. Bach (Ed.), *Narcissistic states and the therapeutic process* (pp. 129–152). Jason Aronson.
- Bach, S. (1994). *The language of perversion and the language of love*. Jason Aronson.
- Bach, S. (2002) Sadomasochism in clinical practice and everyday life. *Journal of Clinical Psychoanalysis*, 11, 225–235.
- Bach, S. (2006). On being forgotten and forgetting oneself. In S. Bach (Ed.), *Getting from here to there: Analytic love, analytic process* (pp. 1–15). Routledge, Taylor & Francis.
- Bollas, C. (2011). Character and inter formality. In C. Bollas (Ed.), *The Christopher Bollas reader* (pp. 238–248). Routledge.
- Campbell, D. (2010). Foreward. In C. Schinaia (Ed.), *On paedophilia* (pp. xiii–xx). Karnac.
- Ellman, S. J. (1991). *Freud's technique papers: A contemporary perspective*. Jason Aronson.
- Grossmark, R. (2009). Two men talking: The emergence of multiple masculinities in psychoanalytic treatment. In B. Reis & R. Grossmark (Eds.), *Heterosexual masculinities: Contemporary perspectives from psychoanalytic gender theory* (pp. 73–87). Routledge, Taylor & Francis.
- Grossmark, R. (2012a). The unobtrusive relational analyst. *Psychoanalytic Dialogues*, 22(6), 629–646. <https://doi.org/10.1080/10481885.2012.737693>
- Grossmark, R. (2012b). The flow of enactive engagement. *Contemporary Psychoanalysis*, 48(3), 287–300. <https://doi.org/10.1080/00107530.2012.10746505>
- Grossmark, R. (2016). Psychoanalytic companionship. *Psychoanalytic Dialogues*, 26(6), 698–712. <https://doi.org/10.1080/10481885.2016.1235447>
- Grossmark, R. (2018). *The unobtrusive relational analyst: Explorations in psychoanalytic companionship*. Routledge, Taylor & Francis. <https://doi.org/10.4324/9781315708096>

Анотація. Я опишу лікування чоловіка, який страждав від компульсивного потягу до дитячої порнографії. Окреслю хід терапії від початкових проявів ранньої несимволізованої травми в розігруваннях аж до зростання розуміння, рефлексії та зцілення. Спираючись на роботи Шелдона Баха, зокрема на його статтю «Сон Маркіза де Сада», я опишу, як пацієнт, намагаючись оплакати спустошення та плутанину своїх ранніх років, а також стирання та вбивство власного «я», вимушено вдавався до перверсивних спроб повторення. Лікування ґрунтувалося на усвідомленні пацієнтом того, що сценарії дитячої порнографії проявляли руйнування його самого та подвійні ідентифікації – як із дітьми-жертвами, маніпулятивно втягнутими в перверсивну реверсію, що включає насолоду від порушення та болю, так і з маніакальною всемогутністю

кривдників. Лікування сприяло відновленню його «я» і його подальшого тривання-в-бутті в часі й просторі, а передусім – його людяності. Я стверджуватиму, що психоаналітичне лікування пропонує єдину справжню допомогу цим чоловікам, яких переважно примушують до контролюючих, каральних і суто поведінкових методів лікування, що вони часто повторюють їхні первинні руйнівні травми.

Ключові слова: дитяча порнографія, психоаналіз, садомазохізм, шелдон бах, деструктивність.

Abstract. I will describe the treatment of a man who was afflicted with a compulsion to child pornography. I will outline the course of the treatment from the initial manifestations of early nonsymbolized trauma in the register of enactment to the growth of understanding, reflection, and healing. Leaning on Sheldon Bach's work, in particular, his article, «A Dream of the Maquis de Sade», I will describe how the patient was compelled to perverse attempts to repeat in an attempt to mourn the devastations and confusions of his early years and the erasure and murder of his self. The treatment hinged on the patient's recognition that the scenarios of child pornography manifested the destruction of himself and the double identifications with both the child victims, manipulated into a perverse reversal involving pleasure in violation and pain, and with the manic omnipotence of the perpetrators. The treatment promoted the restitution and recovery of his self and his going-on-being in time and space and above all, his humanity. I will argue that a psychoanalytic treatment offers the only true help for these men who are predominantly coerced into regulatory, punitive, and purely behavioral treatments that often repeat their original and damaging traumas.

Keywords: child pornography, psychoanalysis, sadomasochism, sheldon bach, destructiveness.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)